

प्रवृत्तिः प्रकर्षेण कुर्वेद्वूपतया वर्त्तनं प्रवृत्तिः २२ निरुक्तेष्वनिरुद्धमतया वर्त्तनं निवृत्तिः निपूर्वोत्पद्युवर्त्तनेऽस्मात्स्त्रियांक्तिन् २३ यतंते विषयग्रहणाय स्वयं प्रवर्त्तंते तानि यतानि इंद्रियाणि यती प्रयत्नेस्मात्पचा
द्यच्च निगृहीतानि यतानि येन सः नियतस्तपस्वीत्यर्थः २४ शाश्वतः शाश्वद्भवः नित्यइत्यर्थः २५ ध्रुवः संचलः २६ श्मशानवासी श्मानः शवाः मृतजीवाः शोरतेस्मिन् पुनरुत्थानवर्जितं शयने कुर्वीत्यस्मिन्निति श्म
शानं वाराणसी तत्र वस्ते शीलमस्य स श्मशानवासी शवदाहस्थले तु श्मशानशब्दे गौणः नदितत्तमृतानां देहानां देहिनां वा मृद्भस्मीभूतानां यातना वशानां वा स्रुष्टि वद्विभ्रांतिस्थानं देहानां नष्टत्वेन विभ्रांत्य
नर्हत्वात् देहिनां शरीरांतरधारिणां विभ्रांत्यभावात् वाराणस्यां मृतास्तनपुनः संसरंतीति सहस्रशः प्रमाणान्यस्मत्कृते अविमुक्तनिर्मुक्तिसारे दृष्टव्यानि २७ भवान् ऐश्वर्यस्य समग्रस्य ज्ञानस्य यशसः श्रियः वे
राग्यस्य च धर्मस्य षण्णां भगवती गनेति स्मृता निभगानि विद्यंते स्मिन्निति भगवान् २८ खचरः हादीकाशचारी दहरोस्मिन्मंतरा काशस्तस्मिन् यदंतस्तदन्वेष्टयं शंभराकाशमध्य इति श्रुतिप्रसिद्धः चरेष्टः २९ गोचरः
गोषु इंद्रियेषु विषयतया चरतीति वा गोभिः कर्णोर्वाचरति विषयान् भ्रंक्त इति वा गोचरः सर्वात्मत्वात् सर्वेन्द्रियगम्यः इंद्रियद्वारा विषयभ्रंक्तिरिति वार्थः ३० अर्दयति जनं पापि न पीडयति कां तत्करूपेणेत्यर्दनः नंद्या
दित्युः ३१ ॥ ३२ ॥ अभिवाद्यः सर्वेषां नमस्कार्यः स्तुत्यो वा ३३ महत्स्रष्ट्यादिकं कर्मास्येति महाकर्मा ३४ तप एव संघनंतं ह्यनृतपस्वी ३५ भूतादिस्वादीनि भ्रावयति संकल्पमात्रेण सृष्टीनि भूतभावनः ३६ उन्मत्तवे

प्रवृत्तिश्च निवृत्तिश्च नियतः शाश्वतो ध्रुवः ॥ श्मशानवासी भगवान् खचरो गोचरोर्दनः ॥ १० ॥ ३३ ॥ अभिवाद्यो महाकर्मा तपस्वी भूतभावनः ॥

उन्मत्तवेष प्रच्छन्नः सर्वलोकप्रजापतिः ॥ ६ ॥ ३४ ॥ महारूपो महाकायो वृषरूपो महायशः ॥ महात्मा सर्वभूतासा विश्वरूपो महाहनुः ८

॥ ३५ ॥ लोकपालो तर्हि तात्मा प्रसादो हयगर्दभिः ॥ पवित्रं च महं श्वैव नियमो नियमाश्रितः ॥ ८ ॥ ३६ ॥

वेणुदिग्वा सस्तादिरूपेण प्रच्छन्नो दुर्ज्ञेयः ३६ लोकाः स्थानानि प्रजास्तत्र निवसंतश्चेतनाः सर्वासां लोकप्रजानां पतिः स्वामी ३७ ॥ ३४ ॥ महत् अपरिच्छेद्यं रूपमस्य समहारूपः ३८ महान् कायः स्थूलं
रूपं वेराज्यस्य समहाकायः ३९ वृषो धर्मस्तद्रूपो वृषरूपः ४० महच्च तद्य शश्वमहायशः तस्य नाम महद्यश इति श्रुतेः परमेश्वरः ४१ महात्मा महामनाः ४२ सर्वाणि भूतानि आत्मानः संकल्पमात्रेण
स्य स सर्वभूतात्मा तदीक्षणमात्रत्वात् सर्वस्य ४३ विश्वं रूपमस्य विश्वस्मिन् रूप्यते प्रकटीभवतीति वा विश्वरूपः ४४ महाहनुः महत्यो विश्वग्राससमर्थे हनू अधरोत्तरे मुखफलके यस्य समहाहनुः ४५
॥ ३५ ॥ लोकपालः इंद्रादिरूपः ४६ अंतर्हि तात्मा अविद्याकल्पनेन अहंकारादिना तिरोहितारखंडैर्करसस्वभावः सर्पेणैव रज्जुः ४७ प्रसादः अभिरतिरानंद इति यावत् ४८ हयगर्दभिः हयं भ्रमं गर्दभीं च
स्वयोनित्वेन आचक्षते ता अश्वगर्दभ्यः अश्वतर्क्यः ताः रथस्थं वहंत्येनमिति हयगर्दभिः द्विवंतात्कर्तृरिद्विषू ततश्च द्वयस्य भावश्चार्थः रुद्रो वा एष यदग्निः अश्वतरी रथे नागिरा निमधा वदिति श्रुतिभ्यां अ
ग्निरूपीदिवो अश्वतरी रथवाहन इति गम्यते ४९ पवित्रं पवेरिव पचेः संसारवज्रपाताश्रायत इति पवित्रं ५० अत एव महान् पूज्यः ५१ नियमः शौचसंतोषतपः स्वाध्यायेभ्यश्चरप्रणिधानाख्ये नियमैः प्राप्यते इति
नियमः ५२ नियमैस्तेरेव आश्रितः नारायणदक्षिणामूर्त्यादिरूपेण नियमानामाश्रयभूत इत्यर्थः ५३ ॥ ३६ ॥